

Nr 269.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning av statsmedel för vissa skador och kostnader till följd av Ume- och Vindelälvarnas översvämning år 1938; given Stockholms slott den 21 april 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Albert Forslund.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 april 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, anför efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, finans- och jordbruksdepartementen:

Sedan under juni månad 1938 inom Västerbottens län inträffat en svårartad översvämning av Ume älv och Vindelälven, anbefallde Kungl. Maj:t genom beslut den 17 juni 1938 statskontoret att av de för budgetåren 1937/38 och 1938/39 anvisade förslagsanslagen till oförutsedda utgifter disponera sam-

manlagt 100,000 kronor för utbetalning, på rekvisition, i mån av behov, till länsstyrelsen i Västerbottens län, att av länsstyrelsen användas för lindrande av det mest trängande behovet av hjälp åt den av ifrågavarande översvämning drabbade befolkningen i länet. Det föreskrevs, att de sålunda anvisade medlen skulle få av länsstyrelsen disponeras blott, i den mån ej andra medel stode till förfogande, ävensom att länsstyrelsen, om så befunnas lämpligt, finge utlämna understöd av de anvisade medlen med förbehåll om återbetalnings-skyldighet.

I skrivelse den 27 oktober 1938 har *länsstyrelsen i Västerbottens län* gjort framställning i fråga om anvisande av medel för ersättande av vissa skador, som uppkommit genom berörda översvämning, ävensom för bestridande av vissa av översvämningen föranledda kostnader. I skrivelsen har länsstyrelsen anfört bland annat följande.

På länsstyrelsens föranstaltande hade utredning verkställt angående de skador, som genom översvämningen i Ume- och Vindelälvarna uppkommit å bostadshus och andra byggnader samt jordbruk och trädgårdar m. m. Värderingen av skadorna hade inom Sorsele, Stensele, Lycksele och Degerfors socknar samt Lycksele köping verkställts av särskilda, av vederbörande kommunalnämnder utsedda personer. För skadevärderingarna inom Umeå socken med Tegn municipalsamhälle samt Vännäs socken och Vännäs köping hade länsstyrelsen förordnat en värderingsnämnd bestående av tre värderingsmän, nämligen sekreteraren hos Västerbottens läns hushållningssällskap Adolf Granström, Umeå, byggmästaren J. Johansson, Vindeln, och lantbrukaren Emil Säfsten, Sävar. Denna länsvärderingsnämnd hade därjämte för åstadkommande av likformighet i värderingen av skadorna genom stickprovsundersökningar granskat de från Sorsele, Stensele, Lycksele och Degerfors socknar samt Lycksele köping inkomna skadeersättningsförslagen. Dessa stickprovsundersökningar hade i vissa fall föranlett omräkningar av de kommunala värderingsmännens förslag.

Efter sagda omräkningar uppginge de sammanlagda skadorna till 285,183 kronor, därvid skadorna fördelade sig på sätt framginge av följande sammanställning.

K o m m u n	Skador å			Andra skador	Summa kr.
	boningshus	ladugårdar	jord och trädgård		
Umeå socken	1,816	395	26,155	945	29,311
Tegn municipalsamhälle	—	—	—	400	400
Vännäs socken	36,406	6,616	113,889	13,328	170,239
Vännäs köping	—	—	2,006	50	2,056
Stensele socken	—	50	4,742	956	5,748
Lycksele köping	4,793	163	71	85	5,112
Lycksele socken	1,754	100	8,441	4,212	14,507
Sorsele "	3,195	300	17,183	785	21,463
Degerfors "	885	66	16,033	19,363	36,347
Summa kronor	48,849	7,690	188,520	40,124	285,183

Från Sorsele municipalsamhälle hade inkommit en framställning om ersättning med 852 kronor motsvarande kostnaderna för av samhället utförda

fördämningsarbeten till skydd mot Vindelälvens översvämning. Dessa arbeten hade varit till stort gagn och bidragit till att hindra uppkomsten av större skador i samhället.

Kostnaderna för skadornas värdering uppginge enligt ingivna räkningar till 2,604: 25 kronor.

Samtliga nu ifrågavarande skador och kostnader syntes i sin helhet böra ersättas av statsmedel.

För möjliggörande av erforderlig kontroll över utförda arbeten torde därjämte böra av statsmedel beräknas ett belopp av omkring 800 kronor.

Sammanlagt vore alltså ett belopp av (285,183 + 852 + 2,604: 25 + 800) 289,439: 25 kronor behövt.

Länsstyrelsen har vidare meddelat, att av det belopp å 100,000 kronor, som den 17 juni 1938 ställts till länsstyrelsens förfogande, återstode en behållning av 75,212: 24 kronor.

Under hänvisning till det anförda har länsstyrelsen, med överlämnande av upprättade protokoll och övriga handlingar rörande värderingen av ifrågavarande skador, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels förklara hinder icke möta för länsstyrelsen att för ersättande av ifrågavarande skador och kostnader taga i anspråk nyssnämnda behållning, dels ock för samma ändamål anvisa ytterligare (289,439: 25 — 75,212: 24) 214,227: 01 kronor eller i avrundat tal 214,250 kronor.

Häröver har *lantbruksstyrelsen* efter hörande av lantbruksingenjören i Västerbottens läns södra del D. Larsson anført i huvudsak följande.

Lantbruksingenjören Larsson hade upplyst, att två i protokollet rörande värdering av skador inom Vännäs och Umeå socknar samt Vännäs köping till ersättning upptagna arbeten redan utförts och bekostats av allmänna medel, varför ersättning för sagda skador icke borde ånyo utgå.

Beträffande de vid länsstyrelsens framställning fogade handlingarna rörande värdering av de vid översvämningen uppkomna skadorna ville lantbruksstyrelsen framhålla, att de inom de olika socknarna tillsatta värderingsmännen icke syntes på förhand hava överenskommit om tillämpande av gemensamma grunder vid värderingarna, varav följden blivit bristande överensstämmelse beträffande föreslagna ersättningar för skador av likartat slag. Framför allt med avseende å några grupper av skador framträdde denna bristande överensstämmelse. Sålunda hade beträffande skador å smålador inom vissa socknar beräknats ersättning, under det att inom andra socknar ersättning därför icke upptagits, varjämte ifråga om värderingen av såväl rena jordbruksskador som skador av annan än rent ekonomisk natur sinsemellan i avsevärd grad oenhetliga grunder tillämpats inom de olika socknarna.

De anmärkningar med avseende å värderingen av ifrågavarande skador, varåt lantbruksstyrelsen givit uttryck, hava närmare utvecklats i *en särskild inom styrelsen upprättad promemoria*, vilken bifogats styrelsens utlåtande. Även i denna promemoria framhålles, att de verkställda värderingarna ej kommit att genomföras efter enhetliga principer inom de olika områdena och att därför önskvärd likformighet vid beräkning av ersättningsbeloppen ej syntes hava uppnåtts. Till belysande av dessa förhållanden anføres i promemorian följande.

I Degerfors socken hade ersättningsbelopp understigande 10 kronor icke utförts i värderingskolumnen, och i Stensele socken hade de personer, som

lidit skada till ett beräknat belopp ej överstigande 25 kronor, endast namngivits men ej föreslagits erhålla ersättning. Den av länsstyrelsen utsedda värderingsnämnden hade däremot medtagit ersättningsbelopp även under 10 kronor.

Länsvärderingsnämnden hade anfört, att ifråga om de spolierade småladorna något anslag för deras återställande icke förutsatts. Intressenterna hade emellertid upplysts om att hjälp vore att påräkna för en koncentrerings av foderuppläggnings hemma vid gården genom anordnande av hiss-lada eller körbrygga. Nämnden hade dock ansett, att sådan hjälp endast i ett fåtal fall torde komma att ifrågasättas. Vidare hade nämnden i sitt protokoll gjort anteckning om bortflutna, flyttade och ramponerade lador. Dessa skador hade också i vissa fall värderats, varvid i allmänhet anmärkts, att ersättning kunde påräknas vid centralisering av laduutrymmet, men beloppen hade ej utförts i värderingskolumnen. I Sorsele, Stensele, Lycksele och Degerfors socknar hade däremot de kommunala värderingsmännen genomgående föreslagit ersättning för dylika skador. Speciellt inom Degerfors kommun hade ersättning förutsatts för ett stort antal lador. Då dessa i allmänhet torde behöva ersättas eller återställas, syntes intet vara att invända mot att bidrag därtill utginge. Ersättning för dylika ängslador torde emellertid böra beviljas efter samma principer även inom Vännäs och Umeå socknar. Om man, som fallet syntes vara, önskade utnyttja tillfället att avskaffa systemet med smålador, torde lämpligen kunna föreskrivas, att ersättning för förstörda lador, där så befunnas ändamålsenligt, borde användas till uppförande av större lador vid gården.

En liknande brist på enhetlighet beträffande principerna för beviljande av ersättning syntes hava förelegat även i andra fall. Således hade till exempel inom Sorsele socken vissa skador å kraftstation, snickarverkstad, sågar och gårdesgårdar värderats, ehuru beloppen ej utförts i ersättningskolumnen. Länsvärderingsnämnden hade däremot såväl vid värdering inom Umeå och Vännäs socknar som vid stickprovsvärderingar inom övriga socknar föreslagit ersättning för dylika skador.

Beträffande grunderna för värdering av jordbruksskador hade länsvärderingsnämnden och den kommunala värderingsnämnden i Degerfors socken angivit vissa normer, enligt vilka ersättningsbeloppen beräknats, varjämte i protokollet införts arealuppgifter och andra uppgifter, utvisande de värdetal, som legat till grund för beräkningarna. De värdenormer, som använts av dessa båda nämnder, syntes emellertid avsevärt avvika från varandra. Sålunda hade länsvärderingsnämnden för vårsäd utan insädd, där grödan helt spolierats och fullständig nykultivering blivit erforderlig (klass I), beräknat en ersättning av 250 kronor per hektar och för motsvarande vårsäd med insädd av frö 300 kronor per hektar. Där grödan spolierats och fullständig nykultivering blivit erforderlig men förstörelsen blivit mindre och återstället sålunda kunnat verkställas med mindre kostnader (klass II) hade beräknats en ersättning av 200 kronor per hektar för vårsäd utan insädd och 250 kronor per hektar för vårsäd med insädd. Beträffande vallar hade enligt samma skala för skadornas omfattning beräknats en ersättning av 340 respektive 250 kronor per hektar i klasserna I och II.

Anmärkas kunde, att enligt uppgift av lantbruksingenjören D. Larsson, Umeå, av värderingsmännen ifrågasatt omläggning och gödsling syntes hava utförts endast i mycket begränsad omfattning.

Inom Degerfors socken åter föresloges för helt förlorad skörd en ersättning av högst 160 kronor per hektar för vårsäd och 120 kronor per hektar för vall av högsta klass. Härutinnan hade länsvärderingsnämnden i sitt proto-

koll över de företagna stickproven inom Degerfors socken anført, att markerna därstädes varit översvämmade under kortare tid och skadorna således varit mindre påtagliga. De lokala värderingsmännen syntes dock hava tagit hänsyn härtill, i det ersättning föreslagits utgå endast med viss procent av ovan anförda maximibelopp, d. v. s. tillämpade skördevärden, allt efter beräknad skördereducering. Särskilt med hänsyn till de goda skördar, som år 1938 erhöles på likartad, oskadad mark, syntes de inom Degerfors socken tillämpade skördevärden få anses låga.

Värderingsnämnderna inom de övriga områdena hade ej framlagt några normer, enligt vilka ersättning för jordbruksskador beräknats. Efter omräkning av skadebeloppen inom Sorsele kommun syntes desamma väl överensstämma med de värden, som av länsvärderingsnämnden vid företagna stickprov åsatts samma skador.

De berörda, av länsvärderingsnämnden föreslagna värdetalen för ersättning vid omläggning av vallar hade tillämpats lika, oavsett vallarnas ålder. Då ej endast värdet av förlorad skörd utan även olägenheten av en omläggning vore avsevärt mindre beträffande äldre vallar än yngre, torde detta förfarande medföra en förhållandevis ogynnsamt beräknad ersättning för skador å fastigheter med yngre vallar. Skäligheten av en ersättning av 250—340 kronor per hektar för omläggning av vallar, betecknade såsom »4-års», »5-års» eller »äldre», torde även kunna ifrågasättas. Dyliga gamla vallar borde i allt fall hava omlagts något av de närmaste åren.

Anmärkas kunde, att vid beräkning av ersättning för helt förlorad gröda skördekostnaderna rätteligen borde avdragas från skördevärdet. För äldre vallar med låg avkastning bleve därför värdet av grödan å rot tämligen ringa.

Inom Degerfors socken hade i vissa fall föreslagits ersättning för såväl förlorad gödsel som gröda. Då värdet av gödseln till största delen finge anses ingå i skördevärdet, medförde detta i viss mån dubbel skadeersättning.

I promemorian anföres även, att då syftet med ifrågavarande ersättningar finge anses vara att lämna de av översvämningen drabbade hjälp att övervinna genom skadorna förorsakade svårigheter att erhålla en dräglig utkomst, den föreslagna ersättningen i vissa fall knappast syntes motiverad. Sålunda hade exempelvis upptagits ett belopp av 3 kronor såsom ersättning för en syrén, tillhörig en handlande, vilken enligt anteckning i protokollet vore välbärgad. Vidare hade i några fall medtagits mindre belopp för nyplantering av blomrabatter. Upprensning av påslammad gårdsplan och bränning av två rishögar syntes kunna utföras även utan därför föreslagen ersättning av 20 respektive 10 kronor. Invändningar kunde ur nämnda synpunkt likaledes göras mot ersättning av skador å missionshus, Elimkapell, ordenshus och idrottsplan.

Med skrivelse den 8 februari 1939 har därefter *länsstyrelsen* överlämnat en av ordföranden i länsvärderingsnämnden lämnad redogörelse rörande de av lantbruksstyrelsen anmärkta förhållandena. I sin skrivelse anför länsstyrelsen, att densamma icke i detalj granskat värderingsnämndens förslag men att länsstyrelsen hyste den uppfattningen, att länsvärderingsnämnden vid skadornas värdesättning hållit sig inom en ram, som knappast ur statens synpunkt torde kunna föranleda någon anmärkning. Länsstyrelsen tillfogar, att de enstaka justeringar med avseende å värdesättningarna, vilka i anledning av framställda erinringar borde äga rum, syntes kunna företagas, sedan ett belopp högst motsvarande den av länsstyrelsen föreslagna summan ställts till länsstyrelsens förfogande för ifrågavarande ändamål.

Genom beslut den 10 februari 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt *byråchefen i lantbruksstyrelsen G. R. Ytterborn* att verkställa fortsatt utredning rörande ersättande av de skador och kostnader, som uppkommit i samband med oförmälda översvämning. Med anledning därav har Ytterborn dels granskat alla föreliggande protokoll över ifrågavarande värderingar dels ock i Umeå haft vissa överläggningar med, bland andra, länsvärderingsnämnden samt ordföranden i nämnderna för Degerfors kommun. Efter fullgjort uppdrag har Ytterborn med skrivelse den 18 mars 1939 överlämnat *utredning och förslag* i ämnet.

Utredningsmannen har inledningsvis lämnat en allmän översikt över de skador, som genom en översvämning kunna träffa en jordbruksbygd samt rörande de grunder, som vid värdering av sådana skador kunna tillämpas. Härom anför utredningsmannen följande.

Ifrågavarande skador kunde indelas i två stora huvudgrupper. Grupp I omfattade skador å byggnader och lösegendom av olika slag främst bostadshus, bagar- och tvättstugor, ekonomibyggnader (inklusive åker- och ängslador), byggnader för annan verksamhet (elektricitetsverk, kvarnar, sågar, verkstäder, båthus m. m.), allmänna byggnader och anläggningar (kapell, idrottsplatser m. m.), broar och vägar, gårdesgårdar, levande inventarier, döda inventarier (maskiner och redskap), i byggnader förvarade lager av hö, potatis, spannmål, konstgödsel och dylikt, utomhus upplagda lager av ved, hässjevirke, byggnadsvirke och dylikt, lösegendom för hushållsbruk samt lösegendom för personligt bruk. Grupp II omfattade skador å jord, såsom påslamning av steril jord, bortspolning av jord samt urtvättning av näringsämnen, skador å fleråriga kulturer (slätter- och betesvallar) ävensom skador å växande gröda.

Möjligheterna att värdera anförda slag av skador vore väsentligen olika. Av de under grupp I upptagna skadorna torde en någorlunda tillförlitlig uppskattning av skadans ekonomiska omfattning kunna åstadkommas ifråga om byggnader av olika slag, vägar och broar samt i viss utsträckning ifråga om möbler och större husgeråd, vilka förvarats inomhus. För övriga under grupp I upptagna föremål syntes en uppskattning vara svår att åstadkomma, särskilt om värderingen, som oftast vore fallet, skedde någon tid efter översvämningen. Skadornas omfattning kunde då vara mer eller mindre utplånad, djur hade måst nedslaktas, föremål kunde vara bortflutna etc. Värderingsmännen bleve av dessa skäl ifråga om uppgifter om kvantiteter och värden ofta hänvisade till vad respektive ägare eller andra uppgåve. Då icke ens ägarna själva vid varje tillfälle torde hava kännedom om vilka kvantiteter av olika varuslag, som funnits upplagrade vid översvämningen, komme uppgifter härom att ofta bliva mycket approximativa, ibland kanske i ej så ringa grad påverkade av katastrofstämningen.

Av under grupp II sammanförda skador låte sig en värdering av skada, som bestode i påslamning av steril jord och bortspolning av jord, relativt lätt utföras. Svårare vore att värdera mängden bortförd eller urtvättad växtnäring ur den ifrågavarande jorden. Omfattningen av sistnämnda skada berodde nämligen på ett flertal omständigheter, såsom vid vilken årstid översvämningen skedde, huruvida vattnet sköljt över markerna och därvid gödsel varit utspridd strax förut, huru lång tid marken stått under vatten etc. Skador på fleråriga kulturer liksom även skador å skörden låte sig relativt väl uppskattas, även om man för sistnämnda slag av skador kanske icke hade möj-

lighet att helt taga hänsyn till de olikheter i avkastning, som förekomme olika bruksningsdelar emellan.

Vad grunderna för värdering av skador genom översvämning beträffade, så torde de för flertalet ovan angivna skador, om dessa icke vore alltför omfattande, kunna gå ut på att man sökte uppskatta kostnaden för ett återställande till ursprungligt skick. Detta vore sålunda i huvudsak fallet med alla under grupp I upptagna slag av skador liksom också ifråga om skador å jord.

Skador å fleråriga kulturer torde lämpligen kunna värderas så, att anläggningskostnaden fördelades på det antal år ifrågavarande kultur uppehölles, varvid de sista åren på grund av i regel lägre avkastning borde bära en lägre andel än de första. Om t. ex. anläggningskostnaden för en vall, avsedd att bibehållas i 8 år (norrländska förhållanden), belöpte sig till 150 kronor per hektar, kunde det kanske vara lämpligt att fördela kostnaden med 30 kronor per hektar under vartdera av de 5 första åren, under det att de 3 senaste åren ej belastades med någon anläggningskostnad. En helt förstörd 3:e årets vall skulle under angivna förutsättningar skadevärderas till 60 kronor per hektar plus förlorad skörd; en helt förstörd 7:e årets vall skulle endast skadevärderas för förlorad skörd.

Skördeskadorna syntes man bäst kunna värdera genom att söka uppskatta värdet av förlorad skörd. Enklast torde detta tillgå så, att man uppgjorde en tablå över genomsnittligt skördevärde per hektar för olika växtslag och vid besiktningen av fälten sökte uppskatta, hur stor procent av skörden som förstörts. Härvid vore att märka, att om å-priser vid gården användes vid beräkning av det genomsnittliga skördevärdet, kostnaderna för det ännu icke utförda skördearbetet komme att inkluderas vid uppskattning av skadans ekonomiska omfattning. Självklart vore att, därest skördeskada värderades som förlorad skörd, till sagda värde icke finge läggas värdet av utsäde eller konstgödsel, avsedd för ifrågavarande års skörd.

Att söka beräkna värdet av skadad skörd såsom kostnaden för ett återställande till ursprungligt skick syntes av olika skäl vara en föga tillfredsställande metod. Förutom det förhållandet, att vegetationsperiodens längd för flertalet kulturer i vårt land icke medgäve ett reellt återställande till ursprungligt skick, torde det möta stora svårigheter att uppskatta erforderliga åtgärder härför. Denna värderingsmetod för skördeskador skulle ej heller hava omnämnts, därest den icke åtminstone inom ett av de översvämmade områden, denna utredning omfattade, kommit till användning. Självklart vore, att det under alla förhållanden låge i vederbörande brukares intresse att söka återställa så mycket av skadan under det löpande året, som den därigenom väntade skörden rimligen kunde beräknas betala.

Rörande de i förevarande fall verkställda skadevärderingarna har härefter utredningsmannen till en början yttrat sig sålunda.

Såsom anförts i den vid lantbruksstyrelsens utlåtande den 24 januari 1939 fogade promemorian hade skadevärderingarna inom Umeå socken med Tegs municipalsamhälle samt Vännäs socken och Vännäs köping utförts av en värderingsnämnd, i sagda promemoria benämnd länsvärderingsnämnden, samt bestående av tre av länsstyrelsen utsedda värderingsmän. För övriga områden, nämligen Sorsele, Stensele, Lycksele och Degerfors kommuner jämte Lycksele köping, hade vederbörande kommunalmyndigheter efter anmodan av länsstyrelsen tillsatt sex värderingsnämnder, varav två (med gemensam ordförande) värderat skadorna i Degerfors kommun inom respektive Ume-

och Vindelälvsområdet. Ifrågavarande nämnder syntes ej hava erhållit några direktiv angående de grunder, som vid värderingarna borde tillämpas. Länsstyrelsen hade emellertid tänkt sig, att likformighet skulle ernås genom att länsvärderingsnämnden företoge stickprov rörande skadevärderingen inom de översvänningsområden, där skadorna värderats av lokala nämnder.

Vad grunderna för skadevärderingarna beträffade, syntes dessa, såvitt nu kunde bedömas, hava varit något olika inom de olika områdena. Såsom i promemorian anförts, vore detta en följd av att värderingarna utförts av olika nämnder. Framhållas borde emellertid, att en enda värderingsnämnd icke rimligen kunnat utföra alla värderingar inom samtliga översvänningsområden. Okad likformighet beträffande värderingarna borde dock från början hava kunnat vinnas, därest de olika värderingsnämnderna erhållit direktiv rörande viktigare grunder för skadornas värdering. Framhållas förtjänade vidare, att den övervägande delen av skadorna värderats av länsvärderingsnämnden, varför sålunda den större delen av skadorna finge anses hava värderats efter likartade grunder. Enligt sammanställning av värderingsprotokollen uppginge värdet av utav ifrågavarande nämnd värderade skador till 202,006 kronor samt värdet av utav övriga nämnder värderade skador efter av länsvärderingsnämnden företagen justering till 83,177 kronor.

Vad anginge de företagna stickprovsundersökningarna syntes dessa hava lidit av vissa brister. Sålunda hade ordföranden i länsvärderingsnämnden varit förhindrad deltaga i dessa undersökningar. Av protokollen från undersökningarna att döma vore antalet utförda stickprov inom varje område anmärkningsvärt litet. Därtill komme — och det vore kanske den största bristen — att desamma företagits vid en så sen tidpunkt, att bedömningen av såväl skadornas ursprungliga omfattning som den tidigare gjorda värderingen måste hava varit förenad med betydande svårighet. Medan sålunda värdering syntes hava företagits av de lokala nämnderna de sista dagarna i juni och de första dagarna i juli månad, hade stickprovsundersökningarna utförts av länsvärderingsnämnden först den 5, 6 och 7 september.

Vid de utförda stickprovsundersökningarna hade emellertid länsvärderingsnämnden ansett sig finna, att de lokala värderingsnämnderna i viss utsträckning värderat skadorna på annat sätt än länsvärderingsnämnden, och därför föreslagit ändringar, vilka kunde sammanfattas sålunda.

Inom Degerfors kommun hade länsvärderingsnämnden ansett sig finna, att markskador värderats cirka 10 procent lägre än inom länsvärderingsnämndens område. Någon ändring ifråga om de åsatta värdena hade dock ej föreslagits, enär enligt länsvärderingsnämnden översvämningen inom Degerfors socken varit kortvarigare och skadorna mindre påtagliga. Såsom i ovannämnda promemoria framhållits syntes detta emellertid hava beaktats av de lokala nämnderna, vilka i allmänhet uppskattat markskadorna till mellan 25 och 75 procent av den uppskattade skördens värde. Ifråga om skador å byggnader hade länsvärderingsnämnden ansett sig finna, att dessa värderats cirka 20 procent lägre än inom ifrågavarande nämnds eget område. Omräkning hade företagits i anslutning härtill. Vidare hava vissa skadevärderingar, avseende lager av varor, hässjevirke etc., strukits, varjämte vissa andra smärre ändringar vidtagits. Det sammanlagda skadebeloppet för Degerfors kommun hade på så sätt nedbragts från 43,275 kronor till 36,347 kronor.

I Lycksele köping hade länsvärderingsnämnden ansett sig finna, att skador å byggnader värderats 20 procent lägre och markskador 80 procent högre än inom ifrågavarande nämnds eget område. Sedan omräkning företagits i anslutning därtill samt vissa andra justeringar skett — bland annat hade förluster i form av minskad arbetsförtjänst och förlust å rörelse jämte skadevärdering av lager strukits — hade skadebeloppet för Lycksele köping nedgått från 5,651 kronor till 5,112 kronor.

För Lycksele kommun hade länsvärderingsnämnden ansett sig finna, att markskador värderats 20 procent högre än inom nämndens eget område. Omräkning hade företagits i anslutning härtill, varjämte vissa andra justeringar, huvudsakligen avseende upptagna skadevärden å lager av gödsel, hässjevirke etc., företagits. Ifrågovarande justeringar hade av protokollet att döma skett mycket summariskt. Med anförda omräkningar hade skadebeloppet för Lycksele kommun minskats från 19,230 kronor till 14,507 kronor.

Inom Stensele kommun hade länsvärderingsnämnden ansett sig finna, att skadorna värderats i nära överensstämmelse med vad som skett inom nämndens eget område. I de av den lokala värderingsnämnden angivna skadevärderingarna hade endast mindre justeringar skett, i det att upptagna värden för lager av varor jämte vissa personliga tillhörigheter strukits. Det för Stensele kommun upptagna skadebeloppet hade därvid nedbragts från 6,290 kronor till 5,748 kronor.

För Sorsele kommun hade länsvärderingsnämnden ansett sig hava funnit, att byggnads- och markskador värderats 46 procent högre än i länsvärderingsnämndens eget område. Dessutom hade värden å skador å varulager av olika slag medtagits utan att i protokollet vara särskilt specificerade. På grund härav hade länsvärderingsnämnden föreslagit protokollets återremiss till den lokala värderingsnämnden, vilken hade att företaga omräkning av skadevärderingarna i överensstämmelse med den värdering, som skett inom länsvärderingsnämndens område. Den lokala värderingsnämnden i Sorsele hade där efter omarbetat sitt värderingsprotokoll. Omarbetningen syntes emellertid hava inskränkt sig till en specificering av skadorna med angivande av vad som varit byggnads- och markskador eller skador å varulager. Någon reduktion av å byggnads- och markskador åsatta värden torde dock ej hava företagits, då summan av skadevärdena efter omräkningen vore oförändrad. Detta oaktat överensstämde skadevärdena å byggnads- och markskador — sedan de på angivet sätt specificerats — tämligen väl med dem, som länsvärderingsnämnden vid stickprov funnit. Länsvärderingsnämndens uppgift, att byggnads- och markskador värderats 46 procent högre än inom nämndens eget område, syntes sålunda helt oförklarlig. För Sorsele kommun upptaget skadevärde hade, sedan skadebelopp, avseende varulager, jämte vissa andra poster fråndragits, nedbragts från 42,562 kronor till 21,463 kronor.

Med avseende å de av värderingsnämnderna tillämpade värderingsgrunderna gör härefter utredningsmannen följande uttalanden.

Av protokollen rörande berörda värderingar liksom av vad vid hållen överläggning med några av värderingsmännen framkommit hade utredningsmannen funnit, att skador, som i den inledningsvis lämnade redogörelsen sammanförts under grupp I, d. v. s. skador å byggnader, broar och vägar samt å varulager och annan lösegendom, inom de olika områdena värderats efter i stort sett likartade grunder. Man syntes nämligen i allmänhet hava sökt att uppskatta kostnaderna för ett återställande till ursprungligt skick. Huruvida därvid kostnaderna för återställande av jämförbara skador inom olika områden upptagits till väsentligt olika belopp, torde nu knappast kunna bedömas. Av de utav länsvärderingsnämnden företagna stickprovsundersökningarna, för vilka redogörelse förut lämnats, syntes emellertid framgå, att så i viss utsträckning varit fallet. Länsvärderingsnämnden hade för uppnående av viss likformighet i sådana fall föreslagit en schematisk omräkning av de upptagna värdena. Skador tillhörande denna grupp uppginge efter länsvärderingsnämndens omräkning till ett belopp av 96,663 kronor. Emellertid kvarstode trots länsvärderingsnämndens justeringar vissa skiljaktigheter olika

områden emellan i så måtto, att värderingsmännen för vissa slag av byggnader och varor etc. företagit värdering och därvid förutsatt, att ersättning skolat utgå i somliga fall men däremot icke i andra. Utredningsmannen föresloge på grund härav viss justering av skadebeloppen.

Ifråga om skador å jord och växande gröda — grupp II i den förut lämnade redogörelsen — kunde till en början framhållas, att det ej av värderingsprotokollen framginge, vilken värderingsgrund som använts inom Sorsele, Stensele och Lycksele kommuner samt Lycksele köping. Vid värderingen i Sorsele kommun hade varken arealuppgifter eller enhetsvärden å skadorna angivits. All prövning av skadevärderingarnas skälighet vore därför praktiskt taget utesluten. Vid värderingen i Stensele och Lycksele kommuner samt Lycksele köping hade i vissa fall arealuppgifter lämnats, men då skador av olika slag i protokollet sammanförts till ett belopp, vore möjligheterna att nu bedöma skadevärdenas skälighet starkt begränsade. I vissa fall syntes skadorna inom Lycksele kommun vara jämförelsevis högt värderade. Skadebeloppen för skador å jord och gröda inom ovan anförda områden uppginge efter av länsvärderingsnämnden företagen justering till sammanlagt 30,437 kronor.

Inom Degerfors kommun hade man använt sig av den enligt utredningsmannens förmenande riktiga metoden att söka uppskatta värdet av förlorad skörd. Innan värderingen påbörjats, hade en tablå uppgjorts över beräknad medelskörd och skördevärde per hektar, varefter man vid skadevärderingen sökt uppskatta, hur stor del av ifrågavarande normalskörd som blivit förstörd av översvämningen. Ifrågavarande värderingar hade underlättats därav, att egentliga jordskador förekommit i tämligen ringa utsträckning. I de fall, då sådana förekommit, hade, enligt vad som upplysts, procentsiffran för förlorad skörd satts något högre än som verkligen svarade mot skada å grödan, varigenom ersättning för egentlig jordskada sålunda blivit värderad.

Vid uppgörande av tablå över »normala» skördevärden hade viktigare grödor, såsom å vallar, graderats med hänsyn till kvalitet. Huru tablån i sin helhet varit uppgjord framginge av nedanstående sammanställning.

	Avkastning per hektar		Värde kr.
Vall, prima.....	3,000 kg.	à 0,04	120:—
» , 1 klass	2,000 »	» 0,04	80:—
» , 2 »	1,500 »	» 0,04	60:—
» , 3 »	1,000 »	» 0,04	40:—
Grönfoder	4,000 »	» 0,03	120:—
Korngröda samt blandsäd:			
Kärna.....			120:—
Halm			40:—
			160:—

I anslutning därtill kunde framhållas, att de anförda hektarskördarna syntes vara alltför lågt beräknade, särskilt om hänsyn toges till det goda skördeutfallet under ifrågavarande år på oskadad mark. Detta hade också vitsordats av ordföranden i värderingsnämnderna för Degerfors kommun. Denne hade emellertid meddelat, att länsstyrelsen framhållit, att skadorna borde värderats tämligen lågt ävensom att de skadelidande i Degerfors kommun i allmänhet förklarar sig nöjda med den ersättning, som för deras del föreslagits enligt den föreliggande värderingen. Av dessa skäl hade utredningsmannen icke funnit anledning föreslå någon omräkning av föreslagna värderingar för skador å jord och gröda inom Degerfors kommun. Skadebe-

loppet uppginge för ifrågavarande skador efter viss av länsvärderingsnämnden företagen mindre justering till 16,033 kronor.

Vid värderingen av skador å jord och gröda inom Umeå socken med Tegn municipalsamhälle samt Vännäs socken och Vännäs köping, vilken värdering, som förut framhållits, verkställdes av länsvärderingsnämnden, hade denna, enligt vad utredningsmannen inhämtat, värderat skadorna å jord och gröda såsom kostnaden för återställande till ursprungligt skick och detta oberoende av om återställandet kunde ske under samma år eller först ett senare. På förfrågan huruvida, i de fall där ett återställande i ursprungligt skick ej kunde ske förrän ett senare år, ersättning beräknats för under översvämningsåret förlorad skörd, hade meddelats, att någon hänsyn därtill i allmänhet tagits. Vid värderingarna hade använts följande, skadans svårighetsgrad angivande normer, vilka återgaves efter länsvärderingsnämndens protokoll. För varje svårighetsgrad anförda enhetsvärden hade beräknats med ledning av sagda protokoll.

0 betecknade svårt överslammade och spolierade marker, där nytt matjordslager måste åvägabringas och sålunda viss nyodlingsverksamhet bedrivs och fullständig uppgödsling och kultivering verkställas. Enhetsvärde per hektar för vall 410—470 kronor.

I betecknade helt spolierade grödor, där fullständig nykultivering bleve erforderlig. Enhetsvärden per hektar: potatis 450—500 kronor; rovor 250 kronor; trädgårdsländ 1,000 kronor; vall 340 kronor; vårsäd med insädd 300 kronor; vårsäd utan insädd 250 kronor.

II betecknade spolierade grödor, där fullständig nykultivering bleve nödvändig men där förstörelsen blivit mindre och återställandet sålunda kunde verkställas med mindre kostnader. Enhetsvärde per hektar för vall och vårsäd 250 kronor.

III betecknade skada, som icke varit helt ödeläggande eller som kunde hävas genom särskilda åtgärder, såsom stark gödsling. Enhetsvärde per hektar 100 kronor.

IV betecknade skada, som endast varit mindre nedsättande på avkastningsförmågan och sålunda kunde hävas genom vanlig övergödsling. Enhetsvärde per hektar 40 kronor.

Denna klassbeteckning av skadorna hade, som framginge av texten, varit avsedd att giva uttryck för skadornas art och omfattning. Emellertid hade beteckningarna ifråga, enligt vad som upplysts, icke använts uteslutande för att angiva skadans art och omfattning, utan de hade jämväl fått tjäna som uttryck för huruvida de skadade grödorna kunde beräknas giva högre eller lägre skörd, för huruvida vallarna varit äldre eller yngre etc. I förut omförmälda promemoria hade lantbruksstyrelsen bland annat framfört erinringar mot att länsvärderingsnämnden, såvitt av protokollet framginge, åsatt jämförbara skador å äldre och yngre vallar samma värden. På denna punkt hade numera värderingsmännen upplyst, att den åsatta klassbeteckningen fått tjäna som uttryck även härför. Under sådana omständigheter tedde sig utsättandet av klassbeteckningar, som förklarats angiva endast skadans art och omfattning, meningslöst för att icke säga vilseledande. En klassindelning så använd försvarade i hög grad en prövning av skadevärdenas skälighet.

Vad de använda enhetsvärdena beträffade, vore varje bedömning av deras skälighet utesluten ifråga om skadeklassen 0 av det skälet, att skada å jord och gröda sammanförts. Länsvärderingsnämnden hade vid skador, tillhörande denna klass, förutsatt, att nytt matjordslager måste åvägabringas och enhetsvärdets skälighet (410—470 kronor per hektar) berodde helt på kostnaderna härför. Även för skador av klass I vore det svårt att bedöma enhetsvärdets skälighet. Vid de av utredningsmannen hållna överläggningarna hade fram-

hållits, att skador, som hänförs till denna skadeklass, betecknade fält, som länge stått under vatten, och att man därför bland annat räknat med ej obetydlig urtvättning av näringsämnen. Det förefölle dock, även om hänsyn toges därtill, som om vissa värden vore väl högt beräknade. Skäligheten av de enhetsvärden, som åsatts de följande klasserna, kunde däremot något säkrare bedömas, då dessa skador, såvitt man kunde utläsa av protokollet, begränsats till helt eller delvis förlorad gröda. För skadeklass II hade använts ett enhetsvärde av 250 kronor per hektar för såväl vall som vårsäd. Vad vall beträffade, hade emellertid även i denna klass räknats ej blott med helt förstörd gröda utan jämväl med anläggningskostnad.

Beträffande vårsäd däremot torde man för ifrågavarande skadeklass kunna utgå från att skadevärdet endast avsåge grödan. Helt förlorad vårsädesgröda hade sålunda inom ifrågavarande område värdesatts till 250 kronor, under det att sådan skada inom Degerfors kommun värderats till 160 kronor. På liknande sätt ställde det sig beträffande skador av mindre omfattning, d. v. s. delvis förlorad skörd, även om här skillnaden vore något mindre. Vid föreläggande av dessa fakta för vederbörande värderingsmän hade gjorts den invändningen att, som här redan framhållits, skadorna inom Degerfors kommun måhända vore för lågt värderade. Vidare hade framhållits, att man inom länsvärderingsnämndens område på grund av att översvämningen varit mera omfattande med högre vattenstånd och längre översvämningstid nästan alltid hade att räkna med skador i någon form å själva jorden, bland annat alltid urtvättning av växtnärlingsämnen. Då det icke nu kunde bedömas, i vilken omfattning dylika skador uppträtt vid sidan om skadorna å grödan, torde justering av åsatta skadevärden icke kunna ifrågasättas.

Det sammanlagda skadebeloppet för skador å jord och växande gröda inom Umeå socken med Tegn municipalsamhälle samt Vännäs socken och Vännäs köping uppginge enligt länsvärderingsnämndens uppskattning till 142,050 kronor.

Rörande spörsmålet i vad mån de föreslagna ersättningsbeloppen böra jämkas uttalar sig utredningsmannen på följande sätt.

Av det anförda framginge, att nu intet egentligen kunde åtgöras för att korrigera eventuella skiljaktigheter i de enhetsvärden, som använts inom olika områden. Icke heller föreläge möjlighet att korrigera skadebelopp, som eventuellt blivit satta högre än som under förhandenvarande omständigheter kunde anses skäligt. Däremot kunde vissa justeringar göras, varigenom likformighet i så måtto kunde uppnås mellan olika värderingsområden, att ersättning beräknades för samma grupper av skador. Därutöver torde, därest medel för ersättning av skadorna komme att beviljas, länsstyrelsen böra åläggas att — i de fall då uppgifterna i protokollen icke medgäve justering eller då felräkning eller felaktiga anteckningar föreläge — vid utbetalning pröva beloppens skälighet bland annat med hjälp av de anteckningar, som förts vid värderingarna. Vid granskning av protokollen hade utredningsmannen funnit ett antal sådana fall, där sålunda av angivna eller andra skäl upptagna värden alltför mycket avveke från de värden, som åsatts för motsvarande skador hos andra jordbrukare. Likaså förekomme i protokollen från vissa områden, att skador, vilka bland annat för uppnående av likformighet olika områden emellan icke borde hava medräknats, sammanförts med andra skador, varför justering ej kunnat företagas.

De justeringar, som syntes böra göras, vore i huvudsak följande. Angivna värden för lador, elektricitetsverk, kvarnar, sågar, verkstäder och båthus borde

inom samtliga värderingsnämnders områden medräknas i skadebeloppen. Såsom i den omförmälda promemorian föreslagits, borde med avseende å skadeersättningar för smålador, där så befunnas lämpligt, uppställas såsom villkor, att ersättning finge utgå endast i den mån densamma användes till byggande av större lada vid gården. Skadebelopp avseende skador å gärdesgårdar, levande och döda inventarier, i byggnader eller utomhus förvarade lager av hö, potatis, spannmål, konstgödsel, ved, hässjevirke, byggnadsvirke och dylikt samt prydnadsanläggningar borde, i den mån de medtagits, frändragas skadebeloppen. Skador i övrigt, som per bruksningsdel ej uppginge till 10 kronor, borde likaledes frändragas.

I anslutning till det anförda har utredningsmannen uppgjort en sammanställning rörande de jämkningar i de tidigare föreslagna ersättningsbeloppen, som enligt utredningsmannens mening borde äga rum. Enligt utredningsmannen skulle å ena sidan tillkomma belopp å sammanlagt 4,220 kronor, men å andra sidan avdragas belopp å tillhoppa 1,585 kronor. Beträffande belopp å sammanlagt 3,320 kronor borde vidare länsstyrelsen pröva, huruvida däri inginge ersättningar, som icke borde medräknas. Därjämte borde länsstyrelsen rörande belopp å tillhoppa 1,549 kronor, vilka syntes hava upptagits för högt, efter verkställd granskning företaga erforderlig reduktion.

Utredningsmannen har i likhet med länsstyrelsen förutsatt att, där ersättning av statsmedel komme i fråga, ersättning skulle utgå med skadans hela belopp. Lika litet som länsstyrelsen har utredningsmannen ifrågasatt, att juridiska personer, som lidit skada, skulle uteslutas från ersättningsrätt.

Till sist framhåller utredningsmannen, att av det belopp, som av länsstyrelsen disponerats från det genom beslutet den 17 juni 1938 till länsstyrelsens förfogande ställda beloppet av 100,000 kronor, en del använts för inköp av utsäde att fördelas bland sådana skadelidande, som behövt och kunnat företaga omsädd. I de fall, där ersättning utgått i denna form, borde värdet härav avdragas från de ersättningsbelopp, som eljest funnes böra utgå i följd av uppkomna skador.

Hos länsstyrelsen hava vidare *Klabböle byamän* hemställt om ersättning för en dem tillhörig år 1932 uppförd hängbro vid Klabböle, vilken bro raserats genom översvämningen.

Länsstyrelsen, som med skrivelse den 1 mars 1939 överlämnat framställningen till Kungl. Maj:t, anför, att vägingenjören i länet på anmodan av länsstyrelsen verkställt utredning i ärendet och därvid uppskattat kostnaderna för anläggning av en ny hängbro vid Klabböle till 5,000 kronor.

Under hänvisning härtill hemställer länsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte för ersättande av ifrågavarande skada, för vilken länsstyrelsen icke tidigare begärt gottgörelse, anvisa ett belopp av 5,000 kronor.

Över nu berörda framställningar har *statskontoret* den 29 mars 1939 avgivit utlåtande. Ämbetsverket framhåller till en början, att de av länsstyrelsen förordade ersättningsgrunderna stode i uppenbar strid med vad som tidigare i liknande fall tillämpats, och uttalar sig härom på följande sätt.

Såsom framginge av Kungl. Maj:ts proposition nr 2 till 1921 års riksdag (VI huvudtiteln punkt 5), hade vid 1919 års översvämningar i Västernorr-

lands län uppkommit skador å allmänna vägar och broar för 849,351 kronor och å enskild egendom för 2,024,275 kronor. Kungl. Maj:t hade i anledning därav föreslagit riksdagen, att ett belopp å 300,000 kronor — alltså ej stort mera än $\frac{1}{10}$ av den totala skadesumman — skulle ställas till förfogande till understöd åt enskilda personer och gottgörelse åt vissa väghållningsdistrikt för förluster och kostnader till följd av översvämningarna. Departementschefen hade beräknat, att beloppet skulle bliva tillräckligt för tillgodoseende av »de mest trängande behoven», och anslutit sig till länsstyrelsens uppfattning, att understöd i allmänhet icke borde utgå med högre belopp än $\frac{3}{4}$ av skadans uppskattade värde och endast till den, som enligt vederbörande kommunalnämnds och landsfiskals samstämmiga intygande befundes därav vara i verkligt behov.

Av Kungl. Maj:ts proposition nr 167 till 1928 års riksdag inhämtades, att med anledning av åren 1910 och 1924 inträffade översvämningar av Vänern, genom vilka orsakats skador för 890,000 kronor, respektive 1,108,000 kronor, beviljats understöd till hjälpbehövande jordbrukare vid det förra tillfället med sammanlagt omkring 90,000 kronor och vid det senare tillfället med tillhoppa 38,000 kronor. Angående det sistnämnda beloppet hade Kungl. Maj:t i brev den 22 januari 1926 föreskrivit, att detsamma av länsstyrelserna i Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län, vilka därav erhållit respektive 6,000, 16,000 och 16,000 kronor, skulle användas såsom undsättning utan återbetalningskyldighet åt sådana verkligt hjälpbehövande, mindre bemedlade jordbrukare, vilka icke vore i stånd att av egna tillgångar återgälda dem tilldelade understöd. Vid 1927 års översvämning av Vänern hade — såsom sistnämnda proposition utvisade — uteslutande värderats skador å åker, äng och invallningar samt i vissa fall betesmark, och hade dessa skador uppgått till omkring 1,270,000 kronor. De av skadorna berörda jordägarna hade uppdelats i tre olika grupper allt efter deras antagna förmåga att själva kunna bära de gjorda förlusterna. Skadorna för jordägarna i den sämst ställda gruppen hade belöpt sig till cirka 377,000 kronor. Sedan riksdagen medgivit Kungl. Maj:t att för hjälp till de skadelidande av anslaget till oförutsedda utgifter disponera ett belopp av intill 200,000 kronor, hade vid sammanträde inför chefen för jordbruksdepartementet mellan landshövdingarna i ovannämnda län träffats överenskommelse rörande vissa riktlinjer för medlens fördelning. Dessa riktlinjer hade inneburit, att verkligt behövande, mindre bemedlade jordbrukare skulle bekomma understöd med i medeltal 50 procent av det beräknade värdet å dem tillskyndade skador av ovan angivna slag. Hänsyn skulle vidare tagas såväl till skadans relativa betydelse i förhållande till respektive jordbruks totala areal och dess därav följande inverkan på de skadelidandes utkomstmöjligheter, som ock till arten av den gröda, vilken vid översvämningen skadats, och översvämningens förväntade skadeverkan på efterföljande skördar. Därjämte skulle noggrann uppmärksamhet ägnas vederbörandes ekonomiska förhållanden i allmänhet. Av länsstyrelserna efter dessa riktlinjer upprättade fördelningslängder hade slutat å en sammanlagd summa — förrättningskostnaderna inberäknade — å 199,169 kronor 60 öre, vilket belopp Kungl. Maj:t genom brev den 22 juni 1928 ställt till länsstyrelsernas förfogande. Genom beslut den 15 februari 1929 hade Kungl. Maj:t — på grund av särskilda bidragsansökningar — för samma ändamål anvisat ytterligare ett belopp av 460 kronor.

Beträffande de ersättningsgrunder, som borde komma till användning i föreliggande fall, uttalar sig statskontoret i huvudsak sålunda.

Enligt statskontorets uppfattning kunde det icke ifrågakomma, att ersättning skulle, på sätt länsstyrelsen föreslagit, utgå till de skadelidande obe-

roende av deras ekonomiska villkor, helst som därigenom skulle uppkomma vittgående ekonomiska konsekvenser. De i anledning av 1927 års Väner-översvämning tillämpade fördelningsgrunderna syntes däremot statskontoret böra komma till användning också i förevarande fall. Behållningen å det tidigare av Kungl. Maj:t anvisade medelsbeloppet torde för sådan händelse kunna förutses vara fullt tillräcklig för utbetalande av de ytterligare understöd, som med tillämpning av sagda grunder skulle utgå. Då, såsom statskontoret förut framhållit, någon utredning angående de skadelidandes ekonomiska förhållanden i stort sett icke presterats, finge ämbetsverket föreslå, att Kungl. Maj:t återförvisade ärendet till länsstyrelsen för verkställande av sådan utredning samt upprättande av förslag till de grunder, efter vilka ersättning borde utgå. Länsstyrelsen torde därvid böra beakta jämväl vad som i lantbruksstyrelsens utlåtande den 24 januari 1939 och den därtill fogade promemorian anförts. Tillika syntes böra utredas, om och i vad mån återbetalningsskyldighet för tilldelat understöd borde åläggas vederbörande.

Med anledning av vad statskontoret anført hava *Amelius Ohlsson m. fl. personer i egenskap av representanter för de genom översvämningen skadelidande* i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift hemställt, att medel för reglerande av de uppkomna skadorna måtte ställas till förfogande i huvudsaklig överensstämmelse med länsstyrelsens förslag. Till stöd för denna hemställan har därvid anförts bland annat.

I föreliggande fall hade befolkningen nedlagt stora ansträngningar och kapital för skyddande av sina marker och detta hade skett i överensstämmelse med av Kungl. Maj:t fastställda förslag. Förhållandena vore därför icke analoga med dem, som förelegat vid 1927 års översvämningar av Väner. Det låge dessutom i öppen dag, att en översvämning av en sjö innebure långt mindre risker och åstadkomme långt mindre skadegörelse än en översvämning av en älv, som varje sekund vräkte fram tusentals kubikmeter vatten. Hänsyn till de skadelidandes förmögenhetsförhållanden syntes ej behöva tagas, då de förekommande förmögenheterna med hänsyn till sin ringa räntabilitet nästan vore av fiktiv natur. Större delen av fastigheterna vore intecknade, därvid inteckningarna låge som säkerhet för de statslån, som erhållits för utförande av verkställda invallningar.

Befolkningens ekonomiska svårigheter syntes också alltmer hopa sig, enär nödvändiga reparationer å fastigheterna och inköp av stråfoder, säd m. m. ofta skett på kredit samt alla dessa åtgärder vidtagits i en fast förhoppning om en snabb lösning av ersättningsfrågan.

I detta sammanhang torde jag jämväl få anmäla två av länsstyrelsen i Västerbottens län med skrivelse den 12 september 1938 jämte yttrandet av arméförvaltningens intendenturdepartement överlämnade framställningar från chefen för Västerbottens regemente och chefen för Norrlands dragonregemente om anvisande av medel till bestridande av vissa kostnader för militär handräckning, som av respektive regementen lämnats i anledning av förevarande översvämning.

Framställningen från *chefen för Västerbottens regemente* avser ersättning för en kostnad av 4,340 kronor 83 öre och framställningen från *chefen för Norrlands dragonregemente* gottgörelse för utgifter av 1,705 kronor 24 öre.

Av yttrandena från *arméförvaltningens intendenturdepartement* framgår, att de av regementscheferna framställda ersättningsanspråken varit föremål för granskning inom departementet.

Länsstyrelsen hemställer, att ifrågavarande belopp, tillhopa 6,046 kronor 7 öre måtte ställas till länsstyrelsens förfogande för gäldande av omförmälda kostnader.

Statskontoret, som yttrat sig i ämnet den 7 december 1938, förklarar sig icke hava något att i sak erinra mot bifall till framställningen.

Med skrivelse den 17 april 1939 har vidare länsstyrelsen gjort framställning om anvisande av ytterligare ett belopp av 50 kronor för ersättande av vissa kostnader för vård åt en korpral vid Norrlands dragonregemente, vilken skadats vid det militära handräkningsarbetet.

Vidkommande frågan om medelstiel för bestridande av kostnaderna erinrar statskontoret, att Kungl. Maj:t i ett likartat fall ställt medel till förfogande från femte huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Statskontoret framhåller emellertid, att för den händelse Kungl. Maj:t icke funne sig böra för nu ifrågavarande ändamål anlita nyssnämnda anslag, hinder icke syntes böra möta att för ändamålet taga i anspråk förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Departements-
chefen.

Vad först beträffar storleken av de skador, som vållats av ifrågavarande översvämning, framgår av den lämnade redogörelsen, att det icke lärer vara möjligt att fullt exakt fixera skadornas omfattning. Att så icke kan ske ligger i själva verket delvis i sakens natur. Skadornas storlek synas mig emellertid böra uppskattas i överensstämmelse med de beräkningsgrunder, som förordats av den i ärendet särskilt anlitade utredningsmannen.

Av redogörelsen framgår vidare, att samtliga myndigheter, som yttrat sig i ämnet, utgått från att staten bör lämna sin ekonomiska medverkan till ersättande av skador och kostnader, som uppkommit i följd av översvämningen, men att meningarna varit delade beträffande den omfattning, i vilken statens hjälp bör lämnas. Under förutskickande av att även jag är av den åsikten, att staten i föreliggande fall bör lämna sitt ekonomiska stöd, vill jag beträffande detta spörsmål närmare anföra följande.

Utredningsmannen har föreslagit, att vissa skador skulle få helt bäras av dem, vilka skadorna drabbat. Till detta förslag ansluter jag mig. I överensstämmelse härmed ifrågasätter jag icke någon ersättning för skador å gärdesgårdar, levande och döda inventarier, lager av hö, potatis, spannmål, konstgödsel, ved, hässjevirk, byggnadsvirk och dylikt eller för skador å prydnadsanläggningar. Ej heller förordar jag ersättning för skador i övrigt, som per bruksningsdel understigit 10 kronor.

Lika med länsstyrelsen och utredningsmannen anser jag vidare, att ersättning bör utgå oberoende av den skadelidandes ekonomiska förhållanden. I detta avseende hyser jag alltså en uppfattning, som avviker från den av statskontoret intagna. Anledningen till mitt ställningstagande är framför allt den, att det stora flertalet av de genom översvämningen skadelidande torde vara i betydande behov av hjälp och att det säkerligen skulle möta avsevärda svårigheter att rättvist avvåga ersättningen med hänsyn till graden av det behov, som i varje särskilt fall kunde anses föreligga.

Därest ersättning av statsmedel beviljas utan behovsprövning, synes mig anledning icke förefinnas att från ersättning utesluta de juridiska personer, som drabbats av översvämningen. Härtill synes mig så mycket mindre skäl vara för handen, som en dylik åtgärd för statsverket skulle medföra endast en obetydlig kostnadsminskning. Jag ansluter mig därför på denna punkt till länsstyrelsens och utredningsmannens förslag.

Såväl länsstyrelsen som utredningsmannen hava vidare ansett sig böra räkna med att, där skada skall gottgöras, ersättningen bör utgå med skadans hela belopp. För min del kan jag icke finna detta betraktelsesätt riktigt. Ett godtagande av en dylik princip skulle också för framtiden utan tvivel kunna medföra föga önskvärda konsekvenser. Emellertid är jag med hänsyn till ifrågavarande översvämnings karaktär beredd att tillstyrka, att skadorna må med tre fjärdedelar av skadebeloppen ersättas av statsverket.

Ersättning läser böra utbetalas av länsstyrelsen, som före utbetalningen bör låta verkställa den ytterligare prövning av vissa skadebelopp, som utredningsmannen förordat, samt företaga de reduceringar av ersättningsbeloppen, vartill prövningen må giva anledning.

Givetvis bör tillses, att gottgörelse icke får utgå för skada, som redan i en eller annan form blivit ersatt.

Länsstyrelsen torde böra bemyndigas att, i den utsträckning så befinnes lämpligt, föreskriva, att ersättning skall utgå allenast under förutsättning att den skadelidande avhjälpes den skada, för vilken ersättningen lämnas.

Vad beträffar kostnaderna för de skyddsåtgärder, som vidtagits i Sorsele municipalsamhälle, synas mig även dessa böra till tre fjärdedelar gäldas av statsverket.

Utgifterna för värdering av uppkomna skador samt för erforderlig kontroll å utförda arbeten torde böra i sin helhet gäldas av statsmedel. Så bör även ske med de kostnader för militär handräckning, som uppkommit för Västerbottens regemente och Norrlands dragonregemente. Till dessa kostnader räknar jag därvid även förut omförmälda utgifter för vård åt en vid handräkningsarbetet skadad korporal.

Någon skyldighet att återbetala av statsmedel erhållna belopp synes mig icke böra ifrågakomma.

Av vad jag anfört framgår, att det belopp, som av statsmedel erfordras för ersättande av här ifrågavarande skador och kostnader ännu icke kan slutligt fixeras. Det kan emellertid beräknas, att beloppet icke kommer att överstiga 230,000 kronor. Då vidare länsstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 17 juni 1938 disponerat ett belopp av omkring 25,000 kronor, kunna statens sammanlagda kostnader för berörda ändamål uppskattas till högst 255,000 kronor. För bestridande av dessa kostnader torde i första hand böra tagas i anspråk det belopp av 100,000 kronor, som jämlikt nyssnämnda beslut ställdes till länsstyrelsens förfogande. Det härutöver behövlige beloppet, högst (255,000 — 100,000) 155,000 kronor synes mig böra bestridas från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. För sistnämnda ändamål erfordras medgivande av riksdagen.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att för ersättande av skador och kostnader till följd av Ume- och Vindelälvarnas översvämning må — utöver det belopp, vilket jämlikt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 17 juni 1938 i anledning av översvämningen anvisats för utbetalning till länsstyrelsen i Västerbottens län — från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter disponeras ett belopp av högst 155,000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Viking Nilsson.